

Jak média mluví o pravdě: Výzkum Masarykovy univerzity ukázal, že české zpravodajství je proměnlivější než rakouské

1.7.2026 - | Masarykova univerzita

Co je pravda a co ne - a jak s ní pracují novináři a politici? Vědci z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity společně s rakouskými kolegy zkoumali, jak se v médiích v Česku a Rakousku objevují tvrzení o pravdivosti a odkazy na nepravdivost. Jako silně polarizující otázku si vybrali téma migrace. Výsledky ukazují, že české mediální prostředí je výrazně proměnlivější než rakouské. Může to souviset i se zpochybňováním novinářské autority v Česku, upozorňuje Alena Kluknavská z Katedry mediálních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, která výzkumný tým vedla.

Pravdy a nepravdy hrají ve veřejné diskusi ústřední roli, formují politické rozhodování, občanské přesvědčení a demokratickou odpovědnost. Odhalování lží může podpořit dialog a transparentnost a umožnit občanům pohnat politické aktéry k odpovědnosti. Na druhé straně se (ne)pravdivost může stávat strategickou formou používanou k delegitimizaci odpůrců, podkopávání důvěryhodnosti a vytváření alternativních verzí reality. Rozsáhlá datová sada, z níž studie vychází, obsahuje 162 943 zpravodajských článků z let 2013–2019. Výsledky ukazují výrazné rozdíly mezi Rakouskem a Českem. „Česká zpravodajská média výrazně kolísají mezi tvrzeními o pravdivosti a odkazy na nepravdu, zatímco na rakouské straně je variabilita výrazně menší s posunem směrem k tvrzením o pravdivosti,“ uvedla Kluknavská.

V Česku podle vědkyně tato proměnlivost odráží polarizovanější prostředí, v němž jsou novinářská autorita a faktické hranice častěji zpochybňovány. „Jedním z možných vysvětlení je nedůvěra v média, která může souviset s častější přítomností odkazů na nepravdivost a dezinformace v mediálním diskurzu. Rakouské zpravodajství naopak vykazuje stabilnější vzorce, což může naznačovat stabilnější uplatňování novinářských norem,“ upřesnila.

České články podle Kluknavské častěji staví do kontrastu „fakta“ a „realitu“ s odkazy na propagandu, podvody nebo klamání. Oproti tomu rakouské články častěji zdůrazňují objasnění, logické uvažování a číselné důkazy, což může přispívat k srozumitelnějšímu vysvětlování složitých témat. Postupný nárůst tvrzení o pravdivosti po roce 2015 může také naznačovat formu žurnalistické sebereflexe v reakci na zesílené veřejné obavy z dezinformací a falešných zpráv.

Vědci se zabývali vedle mainstreamových médií a bulváru také alternativními tituly, jako jsou v českém prostředí Parlamentní listy. „Alternativní zpravodajská média fungují jako dynamické arény, ve kterých jsou tvrzení o pravdivosti a odkazy na nepravdivost mobilizovány flexibilněji. Alternativní zpravodajská média často zpochybňují dominantní interpretace, elity nebo zdůrazňují skryté reality, přičemž odkazují na dezinformace či manipulaci,“ zmínila Kluknavská. Mainstreamová média podle ní naopak vykazují větší stabilitu, což je v souladu s rutinními profesními praktikami zaměřenými na ověřování, vyváženost a institucionální důvěryhodnost.

Vědci se zabývali také otázkou, v jakých rolích se v médiích objevují samotní politici. Zajímavé je, že populističtí aktéři jsou častěji spojováni s tvrzeními o pravdivosti než jejich oponenti. „Tento vzorec ale spíše odráží způsob mediálního rámování než samotné postoje aktérů. Důsledky mohou být přesto zásadní, protože takové zobrazování může oslabovat hlídací funkci žurnalistiky tím, že dodává

legitimitu populistickým nárokům na ‚skutečnou pravdu‘,“ doplnila Kluknavská.

Interakce mezi populismem a vládní pozicí tento efekt ještě posiluje. „Populističtí aktéři jsou častěji spojováni s tvrzeními o pravdivosti zejména tehdy, když jsou součástí vlády. To může přispívat k posilování jejich legitimacy a důvěryhodnosti. Zároveň to naznačuje, že po vstupu do vlády upravují své komunikační strategie a preferují sebelegitimizaci namísto konfrontace,“ uzavřela Kluknavská.

Odkaz na článek: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/19401612261440998>

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/jak-media-mluvi-o-pravde-vyzkum-masarykovy-univerzity-ukazal-ze-ceske-zpravodajstvi-je-promenlivejsi-nez-rakouske>